

Важливим також є вплив поверхневого стоку з проїзної частини автомобільних доріг. Він забруднює ґрунти, ґрунтові води та поверхневі водойми нафтопродуктами, важкими металами (кадмій, свинець і т.д.) а також хлоридами, що використовуються узимку для боротьби з ожеледицею [3].

Достатньо серйозний вплив експлуатація автомобільної дороги спричиняє на біоту придорожного простору. Крім перешкод для міграції популяцій, вона призводить до порушення у них захисних функцій імунної системи, отруєння важкими металами, проявів хронічних токсикозів та навіть загибелі. Рослини також зазнають значного негативного впливу, що призводить до порушення морфологічних характеристик, деградації та скорочення життя [4].

Отже, експлуатація автомобільної дороги спричиняє на всі складові навколишнього природного середовища (повітря, воду, ґрунт, біоту) комплексний багатofакторний вплив, що потребує більш детального розгляду для оцінки всіх масштабів забруднення придорожніх екосистем та подальшої розробки заходів щодо зниження цього впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Евгенийев, И. Е., Савин В. В. Защита природной среды при строительстве, ремонте и содержании автомобильных дорог. М.: Транспорт, 1989. 239 с.
2. Желновач Г.М., Подггорна Т. В. Моніторинг впливу автомобільних доріг України на природне середовище. URL: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2009/Ecologia/47253.doc.htm
3. Евгенийев И.Е., Каримов Б.Б. Автомобильные дороги в окружающей среде. М: ООО «Трансдорнаука», 1997. 285 с.
4. Павлова Е.И., Буралев Ю.В. Экология транспорта: Учеб.для вузов. М.:Транспорт, 1998. 232 с.

УДК 504.3.054

Базика Ю.В.

Одеський державний екологічний університет

Чугай А.В., декан природоохоронного факультету ОДЕКУ, доц.

ОЦІНКА РІВНЯ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ОКРЕМИХ РЕГІОНІВ СХІДНОЇ УКРАЇНИ

У публікації наведено результати оцінки рівня забруднення атмосферного повітря м. Дніпро і м. Харків на основі розрахунку індексу забруднення атмосфери.

Ключові слова: забруднююча речовина, якість, індекс забруднення атмосфери.

В публикации приведены результаты оценки качества атмосферного воздуха г. Днепр и г. Харьков на основе расчета индекса загрязнения атмосферы.

Ключевые слова: загрязняющее вещество, качество, индекс загрязнения атмосферы.

The publication presents the results of assessing the quality of atmospheric air in the Dnipro and Kharkiv based on the calculation of the atmospheric pollution index.

Key words: pollutant, quality, air pollution index.

Атмосферне повітря є одним із найважливіших природних ресурсів. Проблема його забруднення є досить гострою в багатьох регіонах України. Рівень забруднення атмосфери визначається впливом стаціонарних та пересувних джерел.

Метою даної роботи є оцінка рівня забруднення атмосферного повітря окремих промислових агломерацій східної України (м. Дніпро і м. Харків), які характеризуються значним промисловим потенціалом. За даними [1] м. Дніпро, наприклад, входить до переліку найбільш забруднених міст України.

Головним джерелом викидів забруднюючих речовин (ЗР) у Дніпропетровській області є стаціонарні джерела (більше 80 % внеску) [2]. У Харківській області в останні роки відзначається тенденція до збільшення внеску пересувних джерел у рівень забруднення повітряного басейну [3].

Для оцінки якості атмосферного повітря мм. Дніпро і Харків були використані дані про середньорічні концентрації окремих ЗР за даними моніторингу у 2015 – 2016 рр. [4 – 7]. Рівень забруднення оцінювався на основі розрахунку індексу забруднення атмосфери (ІЗА) згідно [8].

Спостереження за якістю атмосферного повітря у м. Дніпро проводяться за 6 ЗР, у м. Харків – за 10. Як показали результати розрахунків, перевищення нормативів у м. Дніпро відзначалось для таких речовин, як пил, діоксид азоту і формальдегід, а у м. Харків лише оксид вуглецю.

Для порівняльної оцінки якості атмосферного повітря м. Дніпро і Харків були розраховані комплексні ІЗА (КІЗА), які враховують 5 одиничних індексів, значення яких є найбільшими. На рис. 1 наведено діаграму зміни КІЗА для досліджуваних регіонів у 2015 – 2016 рр. Як видно, рівень забруднення у м. Дніпро значно вище, ніж у м. Харків. Також, для м. Дніпро значення КІЗА залишилось незмінним, тоді як для м. Харків відзначено деяке зменшення КІЗА.

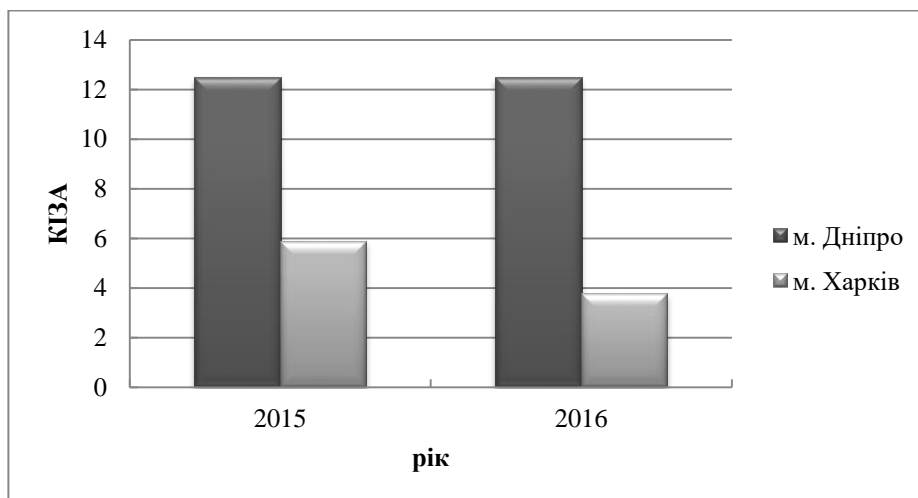

Рис. 1 – Значення КІЗА м. Дніпро і м. Харків у 2015 – 2016 рр.

Так, згідно з методикою якості атмосферного повітря у м. Дніпро можна класифікувати як «забруднена атмосфера», у м. Харків – «слабко забруднена атмосфера».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 році. Київ, 2017. 308 с.
2. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2016 рік. Дніпро, 2017. 246 с.
3. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Харківській області за 2016 рік. Харків, 2017. 212 с.
4. Екологічний паспорт Дніпропетровської області за 2015 рік. Дніпро, 2016. 229 с.
5. Електронний ресурс: URL: https://www.slideshare.net/DIA_investment/ss-87975316 (дата звернення: 24.10.2018 р.).
6. Екологічний паспорт Харківської області за 2015 рік. Харків, 2016. 204 с.
7. Екологічний паспорт Харківської області за 2016 рік. Харків, 2017. 190 с.
8. Безуглая Э.Ю. Мониторинг состояния загрязнения атмосферы в городах. Ленинград: Гидрометеиздат, 1986. 116 с.

УДК 302.72

Балюк А.О.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
Ілляш О.Е., доц. кафедри прикладної екології та природокористування
ПолтНТУ імені Ю.Кондратюка

УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСУ ПОКАЗНИКІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЗБАЛАНСОВАНОСТІ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ

У публікації наведені результати удосконалення комплексу показників екологічної збалансованості Полтавського регіону, сформовані на базі даних періоду 2005–2015 роки.

Ключові слова: екологічна збалансованість, комплекс показників, індикатори, показники-стимулятори, показники-дестимулятори.